Valtioneuvoston kanslia NEUVOSTORAPORTTI VNEUS2016-00343

VNEUS Jokelainen Jaana(VNK) 27.05.2016

Asia
Yleisten asioiden neuvosto 24.5.

Kokous
Yleisten asioiden neuvosto 24.05.2016

Yleisten asioiden neuvosto (YAN) 24.5. keskusteli Eurooppa-neuvoston 28.–29.6. valmisteluista. Kesäkuun Eurooppa-neuvoston aiheita ovat muuttoliike, työllisyys, kasvu ja investoinnit, ulkosuhteet sekä Ison-Britannian kansanäänestyksen lopputulos.

Lisäksi neuvosto kävi järjestyksessään toisen keskustelun oikeusvaltioperiaatteesta. Siinä keskityttiin EU:n perusarvoihin, muuttoliikkeeseen ja kotouttamiseen.

Kesäkuun YAN siirtyy pidettäväksi 24.6.

Pj:n aloituspuheenvuoro

Pj kävi lyhyesti läpi 12.4. Amsterdamin epävirallisen eurooppaministerikokouksen annin. Eurooppa-neuvoston valmistelujen ja seurannan osalta vallitsi laaja yhteisymmärrys, että seurantaa tulisi vahvistaa ja kehittää operatiivisempaan suuntaan. Pj on jakanut Eurooppa-neuvoston valmisteluista ja seurannasta asiakirjan, jonka toivoo heijastavan käytyjä keskusteluja. Pj:n tarkoitus on alkaa soveltaa asiakirjassa esitettyä jo seuraavasta Eurooppa-neuvostosta alkaen. Myös rahoituskehysten ja budjetin osalta pj oli tyytyväinen käytyyn avoimeen keskusteluun.

Lopuksi pj informoi, että kesäkuun YAN siirtyy pidettäväksi 24.6. Työjärjestyksen mukaan viimeinen YAN on järjestettävä Eurooppa-neuvostoa edeltävien viiden päivän aikana.

A-kohdat

Hyväksyttiin huomioitta.

Euroopan parlamentin hyväksymät päätöslauselmat, päätökset ja lausunnot (Strasbourg: 7.-10.3.2016; 11.-14.4.2016; 9.-12.5.2016; ja Bryssel: 27.-28.4.2016)

Otettiin tiedoksi tausta-asiakirjan mukaisesti. Erityisesti **pj** nosti esiin mainitsi matkustajatietojen luovuttamisen (PNR), tietosuojapaketin, rautatiepaketin, verotusta koskevan automaattisen tietojenvaihdon, Europolin sekä neuvoston ja Eurooppa-neuvoston vastuuvapauden, Välimeren ja

muuttoliikkeen, Kiinan markkinatalousaseman sekä parempaan lainsäädäntöä koskevan toimielinten välisen sopimuksen, joka allekirjoitettiin 13.4.

Eurooppa-neuvoston 28.–29.6.2016 valmistelu

Otettiin tiedoksi Eurooppa-neuvoston annotoitu agendaluonnos ja käytiin ensimmäinen, valmisteleva keskustelu kesäkuun Eurooppa-neuvoston asialistasta. Kokouksen aiheita ovat muuttoliike, työllisyys, kasvu ja investoinnit, ulkosuhteet sekä Britannian kansanäänestyksen lopputulos.

Pj totesi muuttoliikkeen osalta, että aihe kattaa kaikki näkökohdat, ml. ulkoiset aspektit. Ulkosuhteita koskeva kohta keskittyy EU–Nato-yhteistyöhön osana Naton Varsovan huippukokoukseen valmistautumista. EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen globaalistrategia ainakin esitellään Eurooppa-neuvostossa.

Komissio toi esiin, että eurooppalaisen ohjausjakson kevätpaketti julkistettiin viime viikolla. Yleiskuva on maltillista kasvua, mutta tahti on edelleen hidas. Lisätoimia tarvitaan sisämarkkinoiden, yritystoiminnan, pääoma-markkinoiden ja investointien edistämiseksi. Näihin liittyen komissio julkaiseekin aloitteita (mm. sisämarkkinapaketti) vielä ennen Eurooppa-neuvostoa. Strategisten investointien rahasto (EFSI) on ollut menestys. On kuitenkin pohdittava tulevaisuutta ml. kesto ja maantieteellinen tasapaino. Verotus ja veronkierron ehkäiseminen ovat myös tärkeitä aiheita, ja komissio on esittänyt useita ehdotuksia. Muuttoliikkeen osalta komissio mainitsi turvapaikkajärjestelmän uudistamisen ja EU–Turkki-järjestelyn toimeenpanon, josta on tulossa edistymisraportti. Komissio mainitsi myös viisumivapauskeskustelut ja totesi, että poliittinen konteksti ei ole helpottunut. Myös laajempi ulkoinen ulottuvuus on tärkeä. Komissio totesi olevansa sitoutunut kolmasmaakeskusteluihin prioriteettimaiden kanssa ja mainitsi konkreettiset ehdotukset rahoituksesta. Ulkorajojen osalta yhteisen rajavartioston toivotaan olevan toiminnassa syksyyn mennessä. Komissio toivoo ulkosuhteissa läheisempää EU–Nato-yhteistyötä, kuten hybriditiedonannosta ilmenee.

Asialistasta käydyssä keskustelussa kokonaisvaltaista lähestymistapaa muuttoliikkeeseen pidettiin hyvänä. Useat maat Suomi mukaan lukien korostivat olemassa olevien sitoumusten täytäntöönpanoa ml. EU–Turkki -järjestely**.** Pidettiin myös tarpeellisena pitää silmällä mahdollisia uusia reittejä sekä tilannetta Afrikassa ja mahdollisia uusia tulokasvirtoja. Myös Libyan merkitystä avainmaana korostettiin. Ulkorajojen turvaaminen nostettiin esiin eräissä puheenvuoroissa**.**

Talouden osalta usea korosti sisämarkkinoiden merkitystä Suomen tavoin. Päämiehiltä toivottiin selkeää ohjausta asiassa.

Ulkosuhteissa EU–Nato-yhteistyön kehittämistä korosti moni maa Suomi mukaan lukien. Muutamissa puheenvuoroissa muistutettiin kuitenkin Naton ulkopuolisten jäsenmaiden asemasta ja asianmukaisen koordinaation tarpeellisuudesta sekä järjestöjen autonomisuudesta. Globaalistrategia mainittiin keskustelussa myös, ja siitä toivottiin asianmukaista päätöstä tai hyväksyntää.

Ilmastonmuutoksen ja Pariisin sopimuksen täytäntöönpanon toivottiin näkyvän teksteissä.

Pj noteerasi esitetyt huomiot. Globaalistrategian osalta Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja ratkaisee, kuinka strategia käsitellään. Eurooppa-neuvoston valmisteluihin palataan 24.6. yleisten asioiden neuvostossa.

Oikeusvaltiota koskeva vuoropuhelu

YAN kävi järjestyksessään toisen keskustelun oikeusvaltioperiaatteesta keskittyen EU:n perusarvoihin, muuttoliikkeeseen ja kotouttamiseen. Keskustelu käytiin pj:n laatiman taustapaperin ja kysymysten pohjalta. Yli puolet jäsenvaltioista (mm. Suomi) käytti puheenvuoron. Keskustelun alusti perusoikeusviraston johtaja **O'Flaherty.**

Pj muistutti keskustelun aluksi vuoropuhelun kontekstista. Joulukuun 2014 päätelmissä jäsenvaltiot sitoutuivat käymään vuosittain oikeusvaltiota koskevan vuoropuhelun. Ensimmäinen vuoropuhelu käytiin marraskuussa 2015 ja nyt vuorossa on toinen. Pj-maa oli valinnut keskustelun aiheeksi maahanmuuttajien kotouttamisen. Tulijoilla on erilaiset taustat ja jännitteitä vastaanottavan yhteiskunnan jäsenten kanssa voi syntyä. Lisäksi pj nosti esiin oikeuksien ja velvollisuuksien välisen suhteen. Vastaanottavilla valtioilla on velvollisuus taata oikeusvaltioperiaatteen toteutuminen. Aiheesta on hyvä käydä keskustelua ja vaihtaa kokemuksia.

Perusoikeusviraston johtaja O'Flaherty korosti alustuksessaan kotouttamisen olennaista merkitystä, oikeuksien ja oikeuksien välistä vastavuoroisuutta, radikalisoitumisen ehkäisemistä kotouttamisessa, jossa arvoperustainen, perusoikeuksia korostava lähestymistapa on keskiössä, EU:n arvojen asemaa osana globaaleja arvoja ja näiden kunnioittamista käytännössä sekä arvojemme asianmukaista kommunikointia, tukea ja merkitystä kotouttamisen onnistumiselle. Tulevaisuuden osalta O'Flaherty totesi, että kotouttamisen osalta jäsenvaltioilla on erilaisia toimintatapoja, mutta yhteinen tavoite. Näin ollen yhteisen toiminnan kehittäminen on perusteltua.

Komissiota edusti Coreper-edustaja. Komissaari Timmermans oli matkustanut Puolaan etsimään ratkaisua oikeusvaltioperiaatetta koskevaan kiistaan. Komissio korosti kotouttamisen merkitystä sisäiselle yhtenäisyydelle. Yhteiskunnat ovat yhtä pahemmin jakaantuneita. Kotouttamiseen tulee kiinnittää huomiota, jotta annetaan riittävät tiedot ja taidot eristäytymisen ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja jotta tulijoilla olisi mahdollisuus osallistua ympäröivän yhteiskunnan toimintoihin. Kulttuurien välinen vuorovaikutus vähentää muukalaisvihamielisyyttä ja siteiden vahvistaminen lisää luottamusta. Haavoittuvimmat ryhmät tulee erityisesti huomioida. Omasta roolistaan komissio totesi jatkavansa siitä, mihin yksittäiset jäsenvaltioiden toimet eivät riitä ja kertoi antavansa kesäkuussa tiedonannon kotouttamisesta.

Käydyssä keskustelussa korostettiin oikeuksien toteutumista käytännön toiminnan tasolla ja erityisesti haavoittuvimmassa asemassa olevien, kuten alaikäisten lasten, asemasta huolehtimisesta. Perusoikeusviraston toimintaa arvostettiin ja esiin nousi ehdotus yhteisten kottouttamisindikaattoreiden luomisesta. Lisäksi keskustelussa esiteltiin erilaisia kotouttamiseen liittyviä kansallisia hyviä käytäntöjä ja havaittuja haasteita. Kriittisemmissä puheenvuoroissa edellytettiin eron tekemistä pakolaisten ja taloudellisin perustein maahan tulleiden välillä.

Horisontaaleina toimina joissakin jäsenvaltiossa oli hyväksytty kansallisia toimintasuunnitelmia kotouttamisesta**.** Maahantulijoiden kotouttamiskoulutusta järjestettiin useammassa maassa joko viranomaisten omasta toimesta tai kansalaisyhteiskunnan avustamana. Erityisesti kielikoulutuksesta huolehtiminen on ensiarvoisen tärkeää. Myös yhteisöjen oman panoksen merkitystä nostettiin esiin.

Myös työmarkkinoille integroitumista pidettiin tärkeänä. Työllistymistä edistävänä toimena mainittiin mm. kansallisten viranomaisten velvollisuus tehdä maahantulijoille henkilökohtainen suunnitelma työllistymisestä sekä sellaisten yhteyspisteiden perustaminen, jonka kautta työnantajat voivat työllistää maahanmuuttajia. Tämä vähentää hyväksikäytön riskiä. Myös oikeuksien toteutumista lainsäädäntöön sisältyvien syrjintäkieltojen ja kriminalisointien tukemana tuotiin esiin. Kotouttamisen monien ulottuvuuksien vuoksi paikallistason eri alojen viranomaisten yhteistyö on tärkeää.

Haasteena tuotiin esiin mm. uusi tilanne, jossa maahantulijoilla on korkeat odotukset vastaanottavan yhteiskunnan sosiaalisesta tasosta ja näiden odotusten käsittely. Myös paikallisviranomaisten

toimivaltaongelmat vaikeuttavat konkreettista työtä kuin myös yleinen heikko taloudellinen- ja työllisyystilanne. Myös turvallisuusaspekti mainittiin haasteena.

Harvat ottivat kantaa oikeusvaltioperiaatekeskustelun jatkoon prosessina. Suomi ilmaisi valmiutensa laajempaan ja yleiseen oikeusvaltiokeskusteluun temaattisen keskustelun lisäksi. Esille nousi myös säännöllinen eurooppalainen oikeusvaltioperiaatteen tarkastelu, joka kattaisi kaikkien jäsenvaltioiden oikeusvaltiotilanteen tarkastelun.

Perusoikeusviraston johtaja O'Flaherty tunnisti keskustelusta kaksi avainviestiä. Ensinnäkin vaikuttaa olevan laaja tarve kotouttamista koskevalle yhteiselle strategialle. Toiseksi keskittyminen oikeuksien ja velvollisuuksien väliseen tasapainoon on tärkeää. Ratkaisevan tärkeinä konkreettisina toimina nousivat esiin kielikoulutus ja työmarkkinoille integroituminen. O'Flaherty totesi perusoikeusviraston antavan jatkossakin tukeaan tiedonkeruun, oikeudellisen arvioinnin sekä kotoutumista koskevien kokemusten keräämisen saralla.

PJ totesi yhteenvetona keskustelusta, että kotouttaminen on varsin monimutkainen kysymys ja asian eri puolet vaativat yhteensovittamista. Muuttoliikekriisi on stressitesti yhteiskunnillemme, mitä on syytä pohtia yhdessä. Keskustelussa tuotiin esiin hyvin samansuuntaisia seikkoja. Vaikkakaan sama ratkaisu ei sovi kaikille, voimme oppia toisiltamme. Kotouttaminen on kansalliseen toimivaltaan kuuluva asia, mutta keskustelu on hyvin tuonut esiin EU-näkökulman. Olemme kaikki sitoutuneet kansainvälisiin instrumentteihin ja on siis selvää, että meidän on työskenneltävä yhdessä arvojemme turvaamiseksi. Lisäksi tulijoiden tulevaisuuden osalta kielikoulutus ja työllistyminen ovat ratkaisevan tärkeitä. Oikeuksia vastaavat tietyt velvollisuudet. Lisäksi asiaan liittyy turvallisuusaspekti, mitä koskevaan haasteeseen on myös vastattava. Pj esitti pyynnön, että komissio noteeraa käydyn keskustelun tulevissa tiedonannoissaan. Pj nosti esiin myös määräaikaistarkasteluun tähtäävän tavoitteen**.** Tämä on sensitiivinen aihe, mutta yksi mahdollinen vaihtoehto ja pohdintaa voidaan jatkaa. Pj toivoi, että Coreper jatkaa keskusteluja tällä saralla. Pj laatii keskustelusta tavanomaista yksityiskohtaisemman raportin, ja asiaan voidaan palata kesäkuun YAN:ssa.

Muut asiat

Ei muita asioita.

Suomen edustajat
Valtiosihteeri Samuli Virtanen, suurlähettiläs Pilvi-Sisko Vierros-Villeneuve, erityisasiantuntijat Johanna Himmanen ja Lotta Nymann-Lindegren

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	YAN Yleisten asioiden neuvosto
Hoitaa	**VNK**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, TPK, UM, VM, VTV, YM